

โจงกระเบนเครื่องแต่งกายไทยโบราณ

คำขวัญ ลายแก้ว

โจงกระเบนเป็นเครื่องแต่งกายแต่ดั้งเดิมของคนไทย ปัจจุบันก็คงจะมีแต่หญิงสูงอายุบางท่านที่ยังนิยมนุ่งโจงกระเบนอยู่

ในประเทศไทย การนุ่งโจงกระเบนนิยมกันในหมู่สตรีสูงอายุตามต่างจังหวัด และนักแสดงรำไทย ส่วนมากจะเห็นแต่คนนุ่งโจงกระเบนตามงานวัด หรืองานตามชนบทต่าง ๆ ซึ่งเมื่อนุ่งโจงกระเบนแล้วผมของท่านเหล่านั้นก็จะตัดเป็นลักษณะทรงกระพุ่ม เคี้ยวหมากและถือตะกร้าหวายใส่เขียนหมาก ... พจนานุกรมอธิบายคำว่าโจงกระเบนเป็นผ้านุ่งชนิดหนึ่งใส่แบบโสร่ง พับจีบรอบเอวแล้วม้วนไปเหน็บด้านหลัง

โจงกระเบนนี้เป็นเครื่องนุ่งห่มที่นิยมใช้กันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยาแล้ว (ศตวรรษที่ 13-18) การแกะสลักในสมัยนั้นก็จะมีการแกะสลักภาพคนนุ่งโจงกระเบน

ในสมัยอยุธยาผู้หญิงจะนุ่งโจงกระเบนได้เข้า ส่วนผู้ชายจะนุ่งเลยเข้าขึ้นมาหน่อยหนึ่ง ส่วนเสื้อที่นิยมใส่กันก็จะเป็นลักษณะรูปตัววี ลักษณะผมของผู้หญิงสมัยนั้นจะเป็นผมยาวประป่าหรือเกล้าเป็นมวย ผู้ชายจะตัดผมสั้นและแสกกลาง ... ในระหว่างสงครามผู้หญิงก็จะตัดผมสั้นเป็นการปลอมตัวอย่างง่าย ๆ ด้วย

ต้นกำเนิดของโจงกระเบนของจะมาจากพวกพราหมณ์ และพราหมณ์จะนุ่งโจงกระเบนสีขาวและเสื้อสีขาว เวลาประกอบพิธีทางศาสนาต่าง ๆ ศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธเป็นของคู่กัน ดังนั้นพิธีต่าง ๆ ของศาสนาพราหมณ์ก็แทรกซึมเสริมเข้ามากับศาสนาพุทธ และการนุ่งโจงกระเบนก็เป็นเอกลักษณ์แบบหนึ่งที่ได้รับถ่ายทอดมาด้วย

ในสมัยอยุธยาและสุโขทัยผู้หญิงไทยจะใส่ผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายเป็นลักษณะโสร่งหรือผ้าซิ่น มาในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง ระหว่างรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 (ปี ค.ศ. 1782-1868) คนเริ่มนิยมนุ่งโจงกระเบนกับเสื้อแขนกระบอกตามแบบของชวาในปัจจุบัน ส่วนผู้ชายจะไม่นิยมใส่เสื้อ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) หรือที่รู้จักกันในต่างประเทศว่ากษัตริย์ล้าหลัง จากภาพยนตร์เรื่อง “THE KING AND I” นำแสดงโดย ยูล บรินเนอร์ นั้น ความจริงแล้วไม่ได้เป็นไปอย่างที่แสดงในภาพยนตร์เลย ในขณะที่ยูล บรินเนอร์ แสดงว่าพระองค์ไม่ใส่เสื้อ นุ่งโจงกระเบนนั้น แท้ที่จริงพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ทรงเจียมขริมเชื่อมั่นในพุทธศาสนา และทรงรอบรู้ประเพณีนิยมของตะวันตกเป็นอย่างดี จากการที่พระองค์ทรงส่งทูตสันถวไมตรีไปเยือนประเทศต่าง ๆ และจากการที่ประเทศต่าง ๆ ส่งทูตานุทูตเดินทางมายัง

ประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิยมการแต่งกายแบบของตะวันตก และทรงออกกฎว่า ...
ใครก็ตามถ้าจะมาเข้าเฝ้าต้องสวมเสื้อให้เรียบร้อย

มีเรื่องเล่ากันว่า พระองค์รับสั่งว่า “พอข้าพเจ้าเห็นคนไม่ใส่เสื้อ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าคุณ ๆ นั้นเปรียบ
เสมือนแก้ผ้า และดูน่าเกลียดมากหากมีเหงื่อออก หรือมีขนขึ้นตามตัว คนในประเทศใหญ่ ๆ ทั่วไปเขาสวมเสื้อ
กันทั้งนั้น เราก็ควรจะสวมเสื้อด้วยเหมือนกัน คนป่าคนดงเท่านั้นที่จะไม่สวมเสื้อผ้า แต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่
เจริญแล้ว เราก็ควรมีความหึงในความเจริญของเรา ถึงแม้ว่าเราจะไม่เคยใส่เสื้อกันมาก่อน เราก็ควรปรับตัวให้
เข้ากับสมัยปัจจุบัน ขอให้ทุกคนสวมเสื้อให้เรียบร้อยต่อหน้าข้าพเจ้า”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ผู้เป็นราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว เป็นพระเจ้าแผ่นดินไทยพระองค์แรกที่เสด็จไปต่างประเทศ (ยกเว้นในสมัยสุโขทัยที่พระเจ้าแผ่นดินไทย
เดินทางไปเมืองจีน) เมื่อพระองค์เสด็จประพาสสิงคโปร์ ซวา อินโดนีเซีย อินเดีย และยุโรป ทรงประทับใจมากกับ
ขนบธรรมเนียมประเพณีของตะวันตก พระองค์ทรงนำกลับมาปรับให้เข้ากับประเทศไทย สิ่งหนึ่งที่พระองค์ทรง
นำมาปรับปรุงคือการแต่งกาย โดยการปรับให้มีการแต่งกายแบบราชปะแตน ประกอบด้วยเสื้อสีขาวคอตั้ง กระดุม
ทอง 5 เม็ด ไว้ใส่กับโจงกระเบน พระองค์ทรงเป็นพระองค์แรกที่เริ่มการแต่งกายแบบนี้ และตามด้วยพระบรม
วงศานุวงศ์ ข้าราชการ และข้าราชการบริพาร

ตามลักษณะราชวงศ์ยุโรปในพระราชพิธีต่าง ๆ จะมีทหารยืนแถวคอยรับพระราชโองการ พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้า ฯ ทรงรับสั่งว่าให้เหล่าทหารสวมเสื้อราชปะแตนและนุ่งโจงกระเบน รวมทั้งมหาดเล็กด้วย
ต่อมาในปี 1889 ทหารไทยทั้งหมดก็สวมเครื่องแบบที่ยังคงเห็นอยู่ได้จนกระทั่งปัจจุบัน

หลังจากที่เสด็จกลับจากประพาสยุโรปในปี 1907 รัชกาลที่ 5 ทรงฉลองพระองค์แบบยุโรป สำหรับคน
ทั่วไปบ้างก็ยังใส่เสื้อราชปะแตนอยู่ บ้างก็เปลี่ยนมาแต่งอย่างพระองค์ ผู้หญิงที่มีฐานะก็เปลี่ยนลักษณะจากผ้าแถบ
มาเป็นเสื้อแขนพองใส่ลูกไม้ประดับมากมาย แต่ก็ยังนุ่งโจงกระเบนและนุ่งแบบยุโรป กับริ่องเท้าหนึ่ง ในระยะ
นี้เป็นระยะที่พระบรมวงศานุวงศ์เริ่มใช้เครื่องประดับแบบตะวันตก เช่น สร้อยมุก เข็มกลัด และนาฬิกา

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ผู้หญิงไทยนิยมนุ่งผ้าขึ้นมากกว่าโจงกระเบน
และสวมเสื้อแขนกุด ในปี 1941 จอมพลปพิบูลสงครามออกกฎหมายห้ามเคี้ยวหมากและนุ่งโจงกระเบน แต่มาถึง
ปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะนิยมแต่งกายตามสไตล์ยุโรป พระบาทสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงฟื้นฟูและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้คนหันมานิยมประเพณีเก่า ๆ ผ้าไหมไทย และผ้าฝ้าย
มีการทอแบบใหม่ ๆ และเริ่มมีความนิยมแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ

The Chongkraben: Traditional Wear of Thais

In Thailand, the *chongkraben* wrap is mostly worn by elderly provincial women and by Thai classical dancers. You may come across these women at temple fairs or provincial bazaars. They'll most probably chew betel nut and carry a woven bamboo betel nut basket. The Thai dictionary defines the *chongkraben* as a piece of *pahnung* or cloth which is wrapped sarong-style around the waist, gathered in plants at the center, and twisted around the crotch to be tucked in at the back.

The *chongkraben* has been worn by Thai men and women since ancient times. Its existence during the Sukhothai and Ayutthaya days (13th-18th centuries) can be attested by the images depicted on ancient bas reliefs and temple murals. The Ayutthaya court ladies wore their *chongkraben* midi-length while the working women wore theirs just above the knees, as did the men, topped by V-necked blouses. Ayutthaya women's hairstyles were either shoulder length or twisted into a high bun. The men had their hair cut short and parted in the center. During times of war the women also had their hair cut short for easier disguise.

The wrap-around and twisted *chongkraben* probably has its roots in India where Brahmanism originated. The Brahman priests, with hair twisted into buns, wore white *chongkraben* and tops while performing religious ceremonies. Since Brahmanism was, from ancient times, practiced side by side with Buddhism, many facets of the Brahmanic culture were assimilated into the culture of Thailand, the *chongkraben* being only one example.

However, during the Ayutthaya and Sukhothai periods, women also wore the silk and cotton *pasin* or the *sarong* style wraps. It was in the Rattanakosin period, the reigns of Rama I through Rama IV (1782-1868) that the *chongkraben* most widely worn, with the *kaen krabog* blouse, similar in style to what the Thai farmers wear today. The men wore no tops.

Rama IV or King Mongkut, better known to the western world as the "barbaric king" in the film, "The King and I," portrayed by Yul Brynner, was quite the opposite of his screen character. While Yul Brynner played him as a bare-chested, *chongkraben*-wearing Oriental king, the real king was quiet, observant in the Buddhist code of behavior, and quite well versed in European customs and tradition.

Having sent several diplomatic missions abroad and allowing foreign diplomats to set up consulates in the country, King Mongkut became well exposed to western culture and consequently preferred western-style clothing to the traditional wear. The king set a rule whereby those who wished to have an audience with him had to cover their chests in his presence.

The king was reported as saying, "When I see a bare-chested person, I have the impression that he is semi-naked. Furthermore it looks most improper when he begins to perspire or if he rashes on his chest. All the people in the major countries of the world wear shirts, and there is no reason why should not. The primitive societies of the jungle may go without shirts but we people of Siam are a civilized country with a culture to be proud of. Although we wore no shirts in ancient times, we must make adaptations to in more with modern times. Cover your bare chests in my presence."

King Chulalongkorn (Rama V). King Mongkut's son, became the first Thai king to go abroad (except in the Sukhothai period, when a Thai monarch was said to have visited China). Having visited Singapore, Java (Indonesia). India and Europe, he was impressed. When he returned, he adapted some western practices to the Thai ways, one of which was western fashion. This, fortunately was not a total abolishment of the old styles; a government official would wear an outfit called the *Rajapataen* suit, comprising a white tailored jacket with a tunic collar and five gold buttons. The *chongkraben* was worn with this. The king was usually the first to wear the new styles, followed by the nobility, high-ranking officials, government officers and civilians.

In the fashion of the European courts, the king appointed Royal Guards to stand at attention during official functions. These guards sported the *Rajapataen* suits. Even the lowest palace guards, the *Mahadlek lai ka* and the "Crow chaser guards", wore the *Rajapataen* suits. As

their name implied, the duty of these guards was to chase away the crows which flocked the Temple of the Emerald Buddha during the king's offerings of food to the monks. By 1889 all of the king's soldiers wore complete western military outfits as they do today.

Returning from his last trip from Europe in 1907, King Chulalongkorn switched completely to western wear. As for the people--some switched completely, some wore the *Rajapataen* or the *Seua peek*, others maintained the traditional wear. By this time the fashionable well-to do ladies had changed from the *pataeb* and *sabai* (narrow piece of cloth covering only the breasts) to European style blouses with puffed up sleeves and a lot of lace.

The *chongkraben* was worn over European silk stockings and the look was finished Giam off by leather shoes. The nobility started to wear western style jewelry such as strings of pearl, brooches, and watch chains, etc.

By Rama VII's reign, most society ladies wore the *pasin* instead of the *chongkraben*, topped by sleeveless blouses. In 1941 Field Marshal P. Pibulsongkram officially prohibited the chewing of the betel nut and the wearing of the *chongkraben*. Today, however, although the majority of Thais wear western-inspired clothing, H.M. the Queen has been influential in reviving interest in traditional styles. Thai silks and cottons in contemporary designs have, within recent years, become popular again.
